

Vznik a konštrukcia experimentálnej metódy na skúmanie hodnotových systémov adolescentov:

Škála mapovania hodnôt (Považanová, Dolejš, 2020)

Abstrakt

Pilotná štúdia bola zameraná na vývoj a experimentálne overenie nového psychodiagnostického nástroja. Cieľom štúdie bolo v prvom kole overiť novovznikajúcu dotazníkovú metódu - Škála mapovania hodnôt (Považanová, Dolejš, 2020). Dotazník je zameraný na skúmanie hodnotových systémov adolescentov. V príspevku popisujeme vývoj a vlastnosti, ktoré sme overili na adolescentoch v Česku a na Slovensku. Výskumný súbor tvorili respondenti vo veku od 11 do 19 rokov (N=232). Boli to žiaci druhého stupňa základných škôl a študenti stredných škôl a gymnázií. Pôvodná metóda obsahovala 165 položiek, z ktorých sa analýzou zúžil ich počet na 38. Experimentálna 38 - položková verzia bude v nasledujúcich mesiacoch testovaná celorepublikovo v Česku a na Slovensku, čo umožní stanoviť finálnu verziu tejto škály.

**Barbora Považanová
Martin Dolejš**

Katedra psychologie
Filozofická fakulta
Univerzita Palackého
v Olomouci

Cieľ pilotnej štúdie

- cieľom pilotnej štúdie bolo vytvorenie a overenie experimentálnej metódy na skúmanie hodnotových systémov adolescentov

Škála mapovania hodnôt (Považanová, Dolejš, 2020)

- psychodiagnostický nástroj vznikol z dôkladnej rešerše teórií hodnôt a hodnotových systémov a zároveň z rozhovorov (za pomoci metódy focus groups) s adolescentami o tom, ako vnímajú hodnoty, čo si pod týmto pojmom predstavujú, aké majú vlastné hodnotové systémy
- pôvodná verzia obsahovala 165 položiek, ktoré boli upravené vo forme jednoduchých výrokov
- na každú položku sa dá odpovedať jednou zo štyroch možností odpovedí od „rozhodne nesúhlasím“ po „rozhodne súhlasím“
- po pilotnom testovaní sa ustálil počet položiek na 38

Proces zberu dát a štatistická analýza

- zber dát prebiehal v online aj papierovej forme
- po zbere dát došlo k prepisu získaných dát do elektronickej podoby (MS Excel) a následne k štatistickej analýze (faktorovej, korelačnej atď.), na základe ktorej mohli byť položky v dotazníku zredukované na finálny počet

Škála mapovania hodnôt je pripravená na ostré testovanie, ktoré prebehne v nasledujúcich mesiacoch na odhadovanom počte respondentov N = 3 500 v rámci celej Českej a Slovenskej republiky.

Respondenti

- vek: 11-19 rokov
- počet respondentov: N = 232
- adolescenti z Českej a Slovenskej republiky
- žiaci a žiačky 6. - 9. ročníkov základných škôl
- študenti a študentky stredných odborných škôl a učilíšť, gymnázií

Ukážka položiek dotazníka

Škála mapovania hodnôt (ŠMH) (Považanová, Dolejš, 2020)

Tento dotazník obsahuje 38 tvrdení. Tvrdenia sú zamerané na to, aký si v niektorých oblastiach svojho života. Každé z nich si pozorne prečítaj. Odpovedaj úprimne. Tvoje odpovede sú považované za dôverné. Nejde o žiadny test a taktiež neexistujú správne a nesprávne odpovede.

	Rozhodne nesúhlasím	Nesúhlasím	Súhlasím	Rozhodne súhlasím
1 Viera je pre mňa dôležitá.	☐	☐	☐	☐
2 Mám úctu voči starším ľuďom.	☐	☐	☐	☐
3 Pomohol/la by som človeku s inou pleťou.	☐	☐	☐	☐
4 Rešpektujem názory druhých.	☐	☐	☐	☐
5 Záleží mi na tom, aby sa ľudia okolo mňa mali dobre.	☐	☐	☐	☐

20 Zvládam prekonať prekážky, ktoré prichádzajú.	☐	☐	☐	☐
21 Som na druhých ľudí dobrý/á.	☐	☐	☐	☐
22 Mám cieľ niečo v živote dosiahnuť.	☐	☐	☐	☐
23 Vnímam svoj život ako dobrý.	☐	☐	☐	☐
24 Žijem v harmónii s Bohom.	☐	☐	☐	☐
25 Svoje správanie dokážem hodnotiť kriticky.	☐	☐	☐	☐